

3. Intellezy. Digital skills development: a comprehensive guide | *intellezy. Intellezy* | *Learning Solutions For the Future*. URL: <https://www.intellezy.com/blog/digital-skills-development-guide> (date of access: 09.05.2025).

4. Maulida E. The effect of digital skills on e-worker productivity and the mediating effect of work effort. <https://www.researchgate.net>. URL: https://www.researchgate.net/publication/376955459_THE_EFFECT_OF_DIGITAL_SKILLS_ON_E-WORKER_PRODUCTIVITY_AND_THE_MEDIATING_EFFECT_OF_WORK_EFFORT (date of access: 06.05.2025).

5. MGCG Middle East. The importance of digital skills in the modern day workplace. *LinkedIn: Log In or Sign Up*. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/importance-digital-skills-modern-day-workplace-mgcg-middle-east> (date of access: 08.05.2025).

УДК 334.722:338.24+330.342.1

*Шостак О. М.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
(Науковий керівник: к.е.н., доцент Бугаєва М. В.)
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький*

ІНСТРУМЕНТИ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА: РОЛЬ ДЕРЖАВИ ТА ПРИВАТНИХ ІНІЦІАТИВ У РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мале та середнє підприємництво (МСП) відіграє провідну роль у формуванні гнучкої та конкурентоспроможної економіки. У світлі сучасних викликів – війна, економічна нестабільність, зниження інвестиційної активності – питання ефективної підтримки МСП набуває особливої актуальності. Вирішення завдання стимулювання підприємницької ініціативи, збереження робочих місць та інноваційного потенціалу вимагає консолідованих зусиль як державного сектору, так і приватних структур.

Станом на 2024 рік в Україні нараховується понад 1,7 млн суб'єктів МСП, які забезпечують понад 60% зайнятості у приватному секторі [1]. Проте лише незначна частина з них має доступ до фінансових, освітніх, інфраструктурних ресурсів. Військові дії значно ускладнили умови ведення бізнесу, особливо у прикордонних регіонах. Роль держави як гаранта стабільності, а також активізація приватних ініціатив (бізнес-асоціації, благодійні фонди, корпоративні акселератори) потребують концептуального переосмислення механізмів підтримки МСП [2].

Незважаючи на існування великої кількості програм державної підтримки підприємництва (Дія. Бізнес, Фонд розвитку підприємництва, «єРобота» тощо), більшість підприємців стикаються з бар'єрами бюрократичного, інформаційного або фінансового характеру. Водночас, інституціональна слабкість органів місцевого самоврядування обмежує реалізацію політик на регіональному рівні. Приватні ініціативи, які мають потенціал впроваджувати гнучкі моделі підтримки, залишаються фрагментарними й не завжди мають сталі джерела фінансування. Таким чином, виникає проблема формування ефективної, інтегрованої системи інструментів підтримки МСП із залученням обох секторів.

Державна підтримка реалізується через такі напрями: пряме фінансування (гранти, кредити під гарантії), освітні програми (курси, менторство), інфраструктура (бізнес-інкубатори, технопарки) [3]. Програма «єРобота» показала значну активність – у 2023 році видано понад 15 тис. мікрогрантів, однак лише 58% реалізовані успішно через нестачу консультаційної підтримки [4].

Приватні бізнес-об'єднання (наприклад, Спілка українських підприємців, Європейська бізнес-асоціація) реалізують акселераційні програми, адвокаційні ініціативи, платформи менторства. Багато компаній у період повномасштабного вторгнення запустили корпоративні фонди для підтримки підприємців – зокрема, платформа «Промприлад. Реновація» у Івано-Франківську стала прикладом ефективного коворкінгового хабу з залученням інвесторів [5].

Основною проблемою є відсутність єдиного цифрового середовища, яке б акумулювало можливості підтримки з усіх джерел. Існує також потреба у підвищенні інституційної спроможності регіональних центрів підтримки бізнесу, розширенні публічно-приватного партнерства у сфері освіти підприємців та розвитку інфраструктури.

Інструменти підтримки малого та середнього підприємництва в умовах війни в Україні:

1. Фінансово-кредитна підтримка

– Державні інструменти:

Програма мікрогрантів «єРобота» – безповоротне фінансування бізнес-проектів до 250 тис. грн.

Пільгове кредитування через програму «5-7-9%» для збереження робочих місць та відновлення виробництва.

Компенсація частини відсоткової ставки за кредитами для МСП через державні гарантії.

– Приватні ініціативи:

Краудфандинг-платформи (наприклад, «Спільнокошт»), де бізнеси отримують підтримку напряму від громадян.

Фонди підтримки бізнесу (наприклад, ініціативи від Rozetka, Nova Poshta, УКУ тощо).

Бізнес-ангельські інвестиції для стартапів, які адаптуються до військових умов (кібербезпека, енергетика, логістика).

2. Інформаційно-консультаційна підтримка.

– Державні інструменти:

Платформа «Дія.Бізнес» – безкоштовні консультації, шаблони документів, онлайн-курси, акселераційні програми.

Бізнес-консультаційні центри при ОВА, створені в рамках підтримки релокованих підприємств.

– Приватні ініціативи:

Менторські програми бізнес-асоціацій (Спілка українських підприємців, Європейська бізнес-асоціація).

Професійні онлайн-спільноти та вебінари (Prometheus, SMEhub, Бізнес100).

Платформи підтримки жінок-підприємниць (Ukrainian Women Entrepreneurs Hub).

3. Інфраструктурна підтримка.

– Державні інструменти:

Релокація бізнесу за програмами Мінекономіки до безпечних регіонів.

Бізнес-інкубатори на базі ТЦК, ОВА, технопарків (зокрема у Львові, Вінниці, Кропивницькому).

– Приватні ініціативи:

Коворкінги, майстерні, виробничі хаби за підтримки приватних інвесторів (напр. «Промприлад.Реновація» в Івано-Франківську).

Простори підтримки для ветеранів і переселенців, які запускають малий бізнес (за підтримки USAID, UNDP, місцевого бізнесу).

4. Освітня та інноваційна підтримка

– Державні інструменти:

Підприємницькі модулі в системі професійно-технічної освіти.

Онлайн-платформи для навчання з бізнес-планування, грантів, стратегій виживання МСП.

– Приватні ініціативи:

Корпоративні акселератори (наприклад, Radar Tech, Sector X, Startup Depot).

Онлайн-школи та інтенсиви з підприємництва для ветеранів та ВПО (Veteran Hub, EdEra).

Інноваційні грантові конкурси від банків та великих компаній (Monobank, KSE Foundation).

5. Юридична та регуляторна підтримка

– Державні інструменти:

Скасування або спрощення ліцензійних процедур, мораторій на перевірки.

Податкові пільги для релокованого та військового бізнесу, нові умови спрощеної системи оподаткування (2% ЄП).

Законодавча база для електронного резидентства, цифрових послуг (Дія City).

– Приватні ініціативи:

Pro bono юридична підтримка від юридичних фірм (Arzinger, Sayenko Kharenko).

Онлайн-бібліотеки та юридичні поради для МСП, підтримувані бізнес-асоціаціями.

6. Психологічна та соціальна підтримка підприємців.

– Державні інструменти:

Програми підтримки ВПО та ветеранів через центри зайнятості з елементами кар'єрного консультування.

Інтеграція ментального здоров'я у програми розвитку підприємництва на місцевому рівні.

– Приватні ініціативи:

Психологічні консультації та групи підтримки підприємців (Платформа Veteran Hub, NGO «Svitlo»).

Фандрейзинг на відновлення бізнесу після втрат (особливо для жінок, ветеранів, переселенців).

Отже, інструменти підтримки МСП в умовах війни в Україні трансформуються від суто економічних до комплексних багаторівневих моделей, що охоплюють фінанси, освіту, інфраструктуру, психологічну допомогу та цифрові сервіси.

Роль держави полягає у створенні рамкових умов і платформ, тоді як приватні ініціативи забезпечують гнучкість, швидкість і орієнтацію на потреби конкретних підприємців. Ефективна синергія між цими секторами є ключем до виживання та відновлення малого бізнесу у післявоєнний період.

Ми можемо сформулювати рекомендації щодо посилення підтримки малого та середнього підприємництва в умовах війни:

1. Створення єдиного інтегрованого цифрового порталу підтримки підприємництва. На сьогодні платформа «Дія. Бізнес» є основним державним джерелом інформації про підтримку МСП, однак вона не акумулює всі наявні можливості, зокрема – приватні ініціативи, міжнародні гранти та регіональні програми. В умовах обмеженого часу, ресурсів і надмірної фрагментації інформації підприємці часто не мають змоги вчасно скористатися доступною підтримкою. Створення єдиного порталу (наприклад, «Підтримка МСП України») на базі державного хабу, який включатиме:

- доступ до повного переліку програм підтримки (державних, приватних, міжнародних),
- інтеграцію з податковими, митними, фінансовими реєстрами,
- інструменти самодіагностики потреб підприємця,
- доступ до онлайн-консультацій та менторських послуг.

Очікуваний ефект: підвищення ефективності комунікації між підприємцями та донорами; зниження інформаційного бар'єру доступу до ресурсів.

2. Запровадження державно-приватного фонду підприємницького розвитку з акцентом на релокацію та відновлення. Багато МСП, що перемістилися із зон бойових дій, потребують не лише грантів, а й довгострокового доступу до обігового капіталу, консультацій та інфраструктурних рішень. Поточні державні програми мають обмежене охоплення, тоді як приватні донори (великі бізнеси, банки, міжнародні агенції) готові долучатися до співфінансування. Створення Фонду підприємницької релокації та адаптації (ФПРА), до фінансування якого будуть залучені:

- державний бюджет (через програми Мінекономіки, ФРП),
- бізнес-асоціації та приватні донори,
- міжнародні організації (UNDP, GIZ, USAID).

Фонд може забезпечити:

- пільгове кредитування або співфінансування витрат на релокацію, реконструкцію, оренду,
- менторську підтримку та аудит бізнес-моделі,
- пріоритетний доступ до муніципальної інфраструктури (промзони, хаби, складські площі).

Очікуваний ефект: відновлення економічного потенціалу в безпечних регіонах, зменшення ризику банкрутств серед релокованих підприємств, формування нових бізнес-екосистем.

3. Розробка регіональних програм публічно-приватного партнерства у сфері навчання підприємців. Освітній компонент є критичним для розвитку підприємницької компетентності, особливо у воєнний і післявоєнний період, коли підприємці мають швидко адаптуватися до нових умов, ринків, законодавства. Водночас рівень бізнес-освіти у більшості регіонів залишається

низьким. Розробка пілотних регіональних програм публічно-приватної взаємодії у сфері підприємницької освіти, зокрема на базі:

- університетів економічного та технологічного профілю;
- бізнес-шкіл, стартап-інкубаторів;
- громадських організацій, які працюють з ВПО та ветеранами.

Програми мають включати:

- інтенсивні курси бізнес-планування, фінансової грамотності, роботи з грантами;
- адаптаційні модулі для ветеранів, жінок-підприємниць, молоді;
- кейс-стаді від локального бізнесу;
- цифрові сертифікати, верифіковані партнерами.

Очікуваний ефект: підвищення якості прийняття рішень на рівні МСП, зростання кількості інноваційних підприємницьких ініціатив, формування регіональних бізнес-кластерів.

Висновки. Підтримка МСП в Україні потребує трансформації в напрямі інтеграції державних і приватних ініціатив. Лише за умов чіткого механізму координації, цифровізації процесів, а також інституційної спроможності регіонів можна очікувати довгострокове зростання підприємницького сектора. Роль держави повинна полягати не лише у фінансуванні, а й у створенні умов для розвитку саморегульованих бізнес-екосистем.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України. Малі та середні підприємства в Україні: статистичний бюлетень. Київ, 2023.
2. Мазаракі А.А., Залізко В.В. Інноваційно-інституційні засади розвитку малого бізнесу в умовах трансформації економіки. *Економіка України*. 2023. №3. С. 25–34.
3. Офіційний портал Дія. Бізнес. URL: <https://business.diia.gov.ua>.
4. Нікітенко Т.В. Інструменти державної підтримки малого підприємництва: проблеми ефективності та прозорості. *Науковий вісник Херсонського держ. ун-ту*. 2023. №51. С. 94–100.
5. Романишин О.С. Публічно-приватне партнерство як фактор розвитку підприємництва в регіонах України. *Бізнес Інформ*. 2022. №10. С. 37–42.

УДК 33

*Ярков В. С.,
здобувач третього (науково-освітнього) рівня вищої освіти ступеня
доктора філософії
(Науковий керівник: к.е.н., доцент Крикунова В. М.)
Херсонський державний аграрно-економічний університет
м. Херсон / м. Кропивницький*

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Повномасштабні військові дії в Україні виявили нестачу наукових і практичних розробок щодо економіки воєнного часу. Це зумовлює необхідність